

15 Aralık 1951

Sayı: 7983

**Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İran Şehinşahlık Hükümeti
arasında kendi ülkeleri beyninde ve daha ötelinde Ticari
Hava Servisleri tesisi için Anlaşma**

7 Aralık 1944 de Şikago'da imzaya açılan Milletlerarası Sivil Havacılık Sözleşmesine (ki bundan sonra «Sözleşme» diye anılacaktır) katılmış olan Ekselâns Türkiye Cumhuriyeti ile Majeste İran Şehinşahı (ki bundan sonra «Sözleşen Yüksek Taraflar» diye anılacaktır) :

Emniyetli ve intizamlı surette Milletlerarası Hava Servisleri teşkilini ve bu sahada Milletlerarası İş Birliğinin inkişafını mümkün olduğu kadar tesri etmeyi, aynı zamanda milletlerarasında dostane anlayış ve iyi niyeti teshile vesile teşkil eden milletlerarası hava yolculuğunun salim ekonomik prensipler dairesinde mümkün olan en ucuz ücretlerle yapılmasının ve her iki memleketin müşterek hayrı için bu çeşit ulaştırmalarda bilvasıta menfaatler teminini ve memleketleri arasında ve daha ötelere ticari tarifeli hava servisleri tesisi maksadıyla bir anlaşma akdini arzu ettiklerinden, bu maksatla aşağıda isimleri yazılı murahhasları tâyin etmişlerdir :

Ekselâns Türkiye Cumhuriyeti :

Türkiye Tahran Büyükelçisi Ekselâns Yakup Kadri Karasomanoğlu.

Majeste İran Şehinşahı :

Başbakan ve Dışişleri Bakanı Ekselâns Hüseyin Âlâ.

Bunlar da teati olunan salâhiyetnamelerinin usulüne muvafık olarak tanzim edilmiş bulunduğunu görerek aşağıdaki anlaşmaya varmışlardır :

DİBACE

Bu anlaşmaya inhisar etmek üzere :

a) «Havacılık makamları» tâbiri ile Türkiye için Ulaştırma Bakanlığı ve işbu Bakanlığın haiz olduğu salâhiyetleri kullanmaya mezun her hangi şahıs veya teşekkül kastedilecektir ve İran için Sivil Havacılık Dairesi Başkanlığı ve işbu Başkanlığın haiz olduğu salâhiyetleri kullanmaya mezun her hangi şahıs veya teşekkül kastedilecektir.

b) «Sözleşme» tâbiri 7 Aralık 1944 de Şikago'da imzaya kâşade kılınan Milletlerarası Sivil Havacılık Sözleşmesini ifade eder.

c) «Ülke», «Hava servisleri», «Milletlerarası Hava Servisi», «Hava işletmesi» ve «Trafikten gayri maksatlar için iniş» tâbirlerinin her biri Sözleşmenin 2 nci ve 96 ncı maddelerinde kendilerine verilen mânaya gelecektir.

Madde — 1

İşbu Anlaşma hükümlerine göre Sözleşen Yüksek Taraflardan her biri diğer Sözleşen Yüksek Tarafın tâyin edilmiş hava işletmesine veya

işletmelerine, mutabık kalınan hava servislerinin işletilmesinde, uçaklarının kendi ülkesi üzerinden transit olarak uçmaları hakkını ve aynı zamanda ilişik listede tasrih edilen bahis mevzuu ülkedeki noktalara trafikten gayri maksatlar için iniş veya milletlerarası yolcu, yük ve posta yüklemek ve boşaltmak hakkını bahşeder.

Madde — 2

a) Sözleşen Yüksek Taraflardan her biri listede tasrih edilen yollarda, işbu Anlaşma hükümleri dairesinde işletilmek üzere tâyin edeceği hava işletmelerinden bir veya birkaçını diğer Sözleşen Yüksek Tarafa yazı ile bildirecektir. Tâyin keyfiyetini tebelluğ eden öteki Sözleşen Yüksek Taraf, işbu Anlaşmanın üçüncü maddesi hükümlerine tevfikkan, tâyin edilmiş hava işletmesine veya hava işletmelerine, gecikmeksizin, gereken işletme müsaadesini verecektir; şu kadar ki talep vukuunda, ticari hava işletmeleri işletilirken tatbik edilen kanun ve nizamlardaki şartları ifaya ehil oldukları hakkında müsaadeyi veren yetkili havacılık makamlarını tatmin etsinler. Bundan sonra tâyin edilmiş ve müsaade verilmiş her hangi bir hava işletmesi, mutabık kalınan hava servislerini her zaman icraya başlayabilir.

b) Muhasemat bölgelerinde veya daimi veya muvakkat askerî işgal bölgelerinde veya muhasemat veya askerî işgalin müessir olduğu bölgelerde bu gibi işletmelerin işletilmesi yetkili askerî makamların muvafakatine bağı olacaktır.

Madde — 3

a) Sözleşen Yüksek Taraflardan biri bir hava işletmesinin veya işletmelerinin esas mülkiyetinin veya filli kontrolünün o hava işletmesini veya işletmelerini tâyin eden Sözleşen Yüksek Tarafın veya uyruklarının elinde bulunduğuna kanaat getirmediği takdirde hava işletmesinin veya işletmelerinin tâyinini reddetmek ve işbu Anlaşmanın 1 inci maddesinde hava işletmesine veya işletmelerine verileceği tasrih edilmiş bulunan hakları vermekten imtina etmek veya verilmiş olan hakları geri almak veya bu hakların kullanılması hususunda zaruri göreceği şartları kabul ettirmek hakkını haiz olacaktır.

b) Sözleşen Yüksek Taraflardan her biri diğer Sözleşen Yüksek Tarafı müşavere ettikten sonra işbu Anlaşmanın 1 inci maddesi hükmüne göre bir hava işletmesine veya işletmelerine bahşedilmiş olan işletme hakkını tadil etmek veya bu hava işletmesinin veya işletmelerinin sözleşmenin 11 inci ve 13 üncü maddelerindeki hükümleri yerine getirmediği veya işbu Anlaşma hükümlerini tatbik etmediği hallerde bu hava işletmesine veya hava işletmelerine bu hakların kullanılması hususunda zaruri göreceği şartları kabul ettirmek hakkını haiz olacaktır.

Madde — 4

İşbu Anlaşma hükümlerinden hiçbirisi Sözleşen Yüksek Tarafa veya hava işletmelerine hasredilmiş ve hususi haklar tanıy veya diğery memleketlerin hava işletmelerini bu haklardan mahrum veya farklı muameleye tabi kılar mahiyette itibar ve tefsir olunmayacaktır.

Madde — 5

İşbu Anlaşma hükümlerinden hiçbirisi Sözleşen Yüksek Taraflardan birisince tayıy edilmiş olan hava işletmesine diğery Yüksek Tarafın ülkesindeki bir noktadan diğery bir noktaya ücret veya ivaz mukabilinde yolcu, yük veya posta almak ve taşımak hakkını tazammun eder mahiyette görülmeyecek ve böyle tefsir olunmayacaktır.

Madde — 6

İki ülke arasında ve daha ötelerinde tasrih edilmiş hava yollarında işlemek hususunda her iki Sözleşen Yüksek Tarafın hava işletmesi veya işletmeleri müsait ve müsavi imkânlarla malik olacaktır. Kabul edilmiş hava servislerinin işletilmesinde her iki Sözleşen Yüksek Tarafça tayıy edilmiş bulunan hava işletmesi veya işletmeleri öteki Sözleşen Yüksek Tarafın menfaatlerini gözönünde tutarak aynı yolun tamamında veya bir kısmında işliyen bir işletmeyi haksız surette mutazarrır etmeyecektir.

Madde — 7

Her iki Sözleşen Yüksek Tarafın muayyen hava işletmelerinde işliyecek hava servisleri tasrih edilmiş olan hava yollarındaki halkın hava ulaştırma ihtiyaçlarına uygun bir manzara arzedecek ve mâkul yük haddini o hattı tayıy eden ülke ile, yolcu, yük ve postanın nihai hedefi olan memleketler arasında istiab hacmini günlük ve mâkul şekilde tahmin edilmiş nakil ihtiyaçlarına uygun olarak ayarlamayı başlıca hedef ittihaz edileceklerdir. Bir hava işletmesini veya hava işletmelerini /tayıy eden memleketlerin ülkelerinden gayri bir ülkede olup tasrih edilen yolların bazı noktaları arasında taşınacak olan yolcu, yük ve postanın yüklenip boşaltılması aşağıdaki istiab hacmi umumi prensipleri dairesinde yapılacaktır :

- a) Menşey memleket ile mahreç arasındaki ulaştırma ihtiyaçları,
- b) Transit hava işletmesi işletme ihtiyaçları ve
- c) Bölgeleri içine alan memleketlerin hava işletmeleri tarafından tesis edilen diğery hava nakliyat servislerinin menfaatleri de gözönünde tutulmak suretiyle hava işletmesi veya işletmelerinin içinden geçtiği havallinin ulaştırma ihtiyaçları.

Madde — 8

1. Ücretler, ekonomik işletme, mâkul kazanç, servisin karakteristik farkları (sürat standartları ve rahatlık da dâhil olduğu halde) ve malûm yol veya yolun bir kısmında işliyen diğer programlı hava servislerinin tesbit ettikleri ücretler gibi bütümün ilgili âmiller gözönünde tutulmak suretiyle mâkul bir hadde tesbit edilecektir.

2. İki Sözleşen Yüksek Tarafın ülkeleri ile veya üçüncü bir memleketin ülkesi ile Sözleşen Yüksek Taraflardan birinin ülkesi arasında tasrih edilmiş hava yollarının her hangi birinde yolcu, yük ve posta nakliyatında işbu anlaşmaya tevfikân tâyin olunan hava işletmelerinin her hangi biri tarafından alınacak ücretler aşağıdaki fıkralardan birine göre tesbit edilecektir :

a) İşbu Anlaşma gereğince tâyin edilmiş olan hava işletmelerinin üyesi buldukları bir hava işletmesi teşkilâtı tarafından kabul edilen ücret kararlarına göre, veya

b) Bu hava işletmeleri aynı havacılık teşkilâtına üye bulunmuyorlarsa veya yukardaki 2 nci fıkranın (a) bendinde zikredilen karar alınmış değilse her iki Yüksek Tarafca mezun kılınmış olan hava işletmeleri tarafından kararlaştırılır. Şayet Sözleşen Yüksek Taraflardan biri tasrih edilmiş yollardan her hangi biri için bir hava işletmesi tâyin etmemiş ve o yol için ücretler yukardaki 2 (a) fıkrasına tevfikân tesbit olunmamış ise, diğer Sözleşen Yüksek Tarafca o yol üzerinde işlemek üzere tâyin edilmiş olan hava işletmeleri tarafından tesbit olunur.

3. Bu suretle tesbit edilen ücretler iki Sözleşen Yüksek Tarafın havacılık makamlarının tasvibine sunulur ve adı geçen havacılık makamlarına vusulünden itibaren, iki Taraftan birinin havacılık makamınca bunun kabule şayan olmadığı hakkında bir ihtarda bulunulmadığı takdirde otuz gün sonra muteber olur.

4. Ücretler, yukardaki 2. nci fıkraya göre tesbit edilmediği veya tesbit edilen ücretler Sözleşen Yüksek Taraflardan her hangi birinin havacılık makamınca kabul olunmadığı hallerde bizzat Sözleşen Yüksek Taraflar bir anlaşmaya varmaya çalışacaklar ve böyle bir Anlaşmayı müessir kılmak için gereken bütün tedbirlere başvuracaklardır. Sözleşen Yüksek Taraflar şayet bir Anlaşmaya varamazlarsa anlaşmazlık hakkında (12) nci madde hükümlerine göre hareket olunacaktır. Anlaşmazlığın Anlaşma yolu ile veya (12) nci madde hükümlerine göre haline değin evvelce takarrür etmiş ücretler veya şayet böyle bir ücret takarrür etmemiş ise, ilgili hava işletmeleri tarafından mâkul ücretler alınacaktır.

Madde — 9

Sözleşmenin 15, 24, 31, 32, 33 ve 35 inci maddeleri, şimdiki şekilleriyle, işbu Sözleşmenin devamı müddetince, anlaşmanın ayrılmaz bir parçası imiş gibi, her iki Sözleşen Yüksek Tarafı yekdiğerine karşı ta-

ahhüt altında bulunduracaktır. Meğer ki. Sözleşmeye taraf bulunmakla, her iki Sözleşen Yüksek Tarafın işbu maddelerde yapılacak her hangi tadilatı - ki bu tadilat Sözleşmenin 94 üncü maddesine tevfikan yürürlüğe girecektir - tasdik etsin. Bu takdirde bu suretle tadil edilen maddeler de aynı şekilde işbu anlaşmayı kabul eden Sözleşen Yüksek Taraflar arasında taahhüdü tazammun eyliyecektir.

Madde — 10

Sözleşen Yüksek Taraflardan herbiri diğer Sözleşen Yüksek Tarafça tasrih edilmiş hava servislerinin kendi ülkesine giriş ve ülkesinden çıkış noktalarıyla bu ülkede takip edeceği yolları tâyin edecektir.

Madde — 11

a) Sözleşen Yüksek Taraflardan biri işbu Anlaşma hükümlerinin tadilini arzu ettiği takdirde iki Sözleşen Yüksek Tarafın havacılık makamları arasında danışma yapılmasını isteyebilir. Bu takdirde işbu danışmalar, talep tarihinden itibaren on altı (16) günlük bir süre içinde yapılacaktır. Yukarıda anılan makamlar arasında işbu Anlaşmada yapılacak tadiller hakkında bir Anlaşmaya varıldığı takdirde, anılan tadilat, diplomatik nota teatisinden sonra yürürlüğe girecek ve hemen Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtı Konseyine de bildirilecektir.

b) Sözleşen Yüksek Taraflarca tasrih edilen hava yollarında yapılacak değişiklikler, veya yapılacak uçuşların her hangi birinde veya cümlesinde tasrih edilen yolların her hangi bir noktasının kaldırılması, tâyin edilmiş hava işletmesi veya işletmelerince diğer Sözleşen Yüksek Tarafın ülkesinde kullanılan iniş ve kalkış noktaları müstesna, işbu Anlaşmanın tadili mânasına gelmeyecektir. Binaenaleyh Sözleşen Yüksek Taraflardan her birinin havacılık makamları bir tarafı olarak böyle değişiklikler veya kaldırımlar yapmaya teşebbüs edebilirler; ancak bu takdirde diğer Sözleşen Yüksek Tarafın havacılık makamlarına, yapılan değişikliklerin ve kaldırımların gecikmeksizin bildirilmesi gerektir.

Madde — 12

İşbu Anlaşmanın 14 üncü maddesine hâlel gelmemek üzere :

1. Sözleşen Yüksek Taraflar arasında işbu Anlaşmanın yorumlanmasına veya uygulanmasına mütedair her hangi bir anlaşmazlık çıkarsa Sözleşen Yüksek Taraflar, ilk tedbir olarak, anlaşmazlığı müzakere ile aralarında halle çalışacaklardır.

2. Şayet Sözleşen Yüksek Taraflar ihtilâfın başladığı tarihten itibaren (90) gün zarfında anlaşmazlığı müzakere ile halledemezlerse :

a) Anlaşmazlığı, aralarında tâyin edecekleri bir hakem mahkemesine veya diğer bir şahsın veya teşekkülün kararına sunma hususunda anlaşabilirler veya

b) Şayet anlaşamazlarsa, veya şayet anlaşmazlığın halli için bir hakem mahkemesine müracaatı kararlaştırmış iken bunun teşekkül tarzı hakkında anlaşmazlığın hakem mahkemesine tevdiinden itibaren (30) gün içinde anlaşmaya varamazlarsa Sözleşen Yüksek Taraflardan her biri anlaşmazlığı Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtı Konseyinin kararına sunabilecektir.

3. Sözleşen Yüksek Taraflar, işbu maddenin (2) nci fıkrasına tevfikân verilecek her hangi bir kararı kabûl etmeyi deruhte ederler.

4. Eğer Sözleşen Yüksek Taraflardan biri veya her iki Sözleşen Yüksek Tarafın tâyin edilmiş bir hava işletmesi işbu maddenin (2) nci fıkrasına tevfikân verilmiş bir kararı icrada kusur edecek olursa öteki Sözleşen Yüksek Taraf kusur eden Yüksek Tarafa veya o Sözleşen Yüksek Tarafın tâyin edilmiş hava işletmesine, işbu Anlaşmaya istinaden verilmiş olan her hangi bir hakkı tahdide, vermemeye veya geri almaya hak kazanır.

Madde — 13

Şayet milletlerarası programlı hava işletmelerinin ulaştırma haklarına dair her iki Sözleşen Yüksek Tarafa şâmil umumi mahiyette çok taraflı bir sözleşme veya anlaşma tatbik mevkiine girecek olursa işbu Anlaşma, böyle bir sözleşmenin veya anlaşmanın hükümlerine uygun olarak tadil edilecektir.

Madde — 14

İşbu Anlaşma, Sözleşen Yüksek Taraflardan birisince diğer Sözleşen Yüksek Tarafın son verme ihbarnamesi alındıktan bir sene sonra, bu ihbar, mütakabil anlaşma ile bu müddetin inkızasından evvel geri alınmadığı takdirde sona erecektir. Bu ihbar aynı zamanda Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtına da tebliğ edilecektir. Son verme ihbarnamesini alan Sözleşen Yüksek Taraf bu ihbarı aldığı resmen bildirecektir. Alındığı bildirilmediği ahvalde işbu ihbarın Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtı Konseyince alınmasından (14) gün sonra, ihbar alınmış addolunacaktır.

Madde — 15

a) Sözleşen Yüksek Taraflardan birine ait olup milletlerarası hava seyrişeferinde işleyen uçakların bilhassa kendi ülkesine giriş ve çıkışı ile veya bu uçakların kendi ülkesinde iken işletilmesi ve seyrişeferi ile

ilgili kanunlar, nizamlar ve talimatlar diğerk Sözleşen Yüksek Tarafın tâ-yin edilmiş hava işletmesi veya işletmeleri uçaklarına da tatbik edilecektir.

b) Sözleşen Yüksek Taraflardan birinin ülkesinde bilhassa uçak yol-cusu, mürettebatı veya hamulesinin girişi ve çıkışı ile ilgili giriş müsa-adesi, çıkış müsaadesi, göç, pasaport, gümrük, karantina ve döviz tali-matnamesi gibi hususata mütaallik kanunlar, nizamnameler ve talimat-nameler diğerk Sözleşen Yüksek Tarafın tâ-yin edilmiş hava işletmelerine ait uçakların yolcularına, mürettebatına veya hamulesine de tatbik edi-lecektir.

Madde — 16

Öteki Yüksek Tarafın tâ-yin edilmiş hava işletmeleri tarafından Söz-leşen Yüksek Taraflardan birinin ülkesinde uçağa yükletilen akaryakıt ve makina yağları, diğerk hususatta birinci Sözleşen Yüksek Tarafın güm-rük nizamlarına uymak şartıyla, birinci Sözleşen Yüksek Tarafın ülkesin-de gümrük resimlerinden, muayene ücretlerinden ve benzer harçlardan muaf olacaktır.

Bu muamele, Sözleşmenin 24 üncü maddesiyle bahşedilen haklara bir ilâve teşkil edecektir.

Madde — 17

Her Sözleşen Yüksek Taraf, tâ-yin ettiği hava işletmelerini öteki Sözleşen Yüksek Tarafın havacılık makamlarına, mümkün olduğu kadar evvelden, tasrih edilmiş hava servislerinin işletilmesi hususunda vakti ha-reket cetvellerinin, ücret tarifelerinin ve bunlara mütaallik benzer ma-lûmatın ve bu gibi vakti hareket cetvellerinde, ücret tarifelerinde ve ma-lûmatta yapılacak tadilatın birer örneğini vermekle mükellef tutacaktır.

Madde — 18

İşbu Anlaşma ve bununla ilgili bütün belgeler Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtına tescil ettirilecektir.

Madde — 19

Sözleşen Yüksek Taraflar, işbu Anlaşmanın, her iki Hükümet tem-silcileri tarafından 20 Nisan 1937 tarihinde Tahran'da imzalanmış olan Havacılık Sözleşmesinin yerini tutacağını ve işbu Anlaşma yürürlüğe girer girmez adı geçen Sözleşme hükümlerinin hükümden sâkit olaca-ğını kabul ederler.

Madde — 20

İşbu Anlaşma her iki Sözleşen Yüksek Tarafın Mıllı Teşrii Meclislerinde tasdik edilecek ve tasdiknamelerin teatisi tarihinden sonra yürürlüğe girecektir.

Yukarıdaki tasdiklan, aşağıda imzaları bulunan ve bu hususta usulü dairisinde yetkilendirilmiş olan murahhaslar, işbu Anlaşmayı imza ederek mühürlemişlerdir.

Tahran'da Salı günü, 20 Mart 1951 tarihinde Türkçe ve Farsça olarak ve her iki metin aynı derecede mutabek olmak üzere tanzim edilmiştir.

Ekseleâns Türkiye Cumhuriyeti adına Majeste İran Şehinşahi adına
Y. K. Karaoşmanođlu Hüseyin Âlâ

Liste

A

1. Türkiye Hükümetince tâyin olunan hava işletmesi veya işletmeleri tasrih edilen yolların her biri üzerinde her iki istikamette hava servisleri işletmek ve İran'da aşağıdaki fıkrada tasrih edilen noktalarda, yolcu, yük ve posta için yere inmek hakkını haiz olacaktır.

- 1) Türkiye'de noktalar, Halep, Şam, Bağdat, Tahran
- 2) Türkiye'de noktalar, Tebriz, Tahran.

2. İran Hükümetince tâyin olunan hava işletmesi veya işletmeleri tasrih edilen yolların her biri üzerinde her iki istikamette hava servisleri işletmek ve Türkiye'de aşağıdaki fıkrada tasrih edilen noktalarda yolcu, yük ve posta için yere inmek hakkını haiz olacaktır.

- 1) İran'da noktalar, Bağdat, Halep veya Şam, Ankara, İstanbul,
- 2) İran'da noktalar, Ankara, İstanbul.

B

Sözleşen Yüksek Taraflardan birinin tâyin edilmiş hava işletmesi veya işletmeleri diğer Sözleşen Yüksek Taraf Ülkesindeki kendi bürolarında kendi memurları tarafından kendi nakliyat işlerini bizzat yapmıyacak olursa; bu sonuncu taraf, onlardan bu işlerin gördürülmesini onların havacılık makamları tarafından tasvip edilmiş ve onların tâbiyetini haiz bir teşekküle havalesini isteyebilir.